

Odjíždíme

Přídavná jména tvrdá, přídavná jména přivlastňovací; vypravování, popis místa, přihláška

Výlet za kanál La Manche

O podzimních prázdninách měl náš pěvecký sbor a sportovní tým možnost navštívit Velkou Británii. Byli jsme **zvědaví** na nové kamarády a ubytování v rodinách.

Večere v anglickém stylu nám chutnala i konverzaci jsme zvládli. Druhý den nás čekala prohlídka školy a odpoledne vzájemné sportovní utkání. Překvapily nás školní uniformy, které doma neznáme. Zbytek dne trávil každý se „svou“ rodinou. Vydařil se i večerní koncert. Prohlídka Londýna a jeho památek byla neopakovatelným zážitkem.

Naplánovaný program byl pestrý a ani stále

Tomášovy komentáře a Evino pošťukávání nikomu náladu nezkazilo. Vraceli jsme se **plní** zážitků a zajímavých zkušeností.

Výměnný pobyt byl senzační. Těšíme se, až na oplátku přijedou naši **noví** známí k nám.

La Manche [lamanš].

Byli jste už někdy se školou na návštěvě v zahraničí? Vypravujte.

- 1 Co to je **výměnný pobyt**? Jaký program bys připravil(a) pro zahraničního hosta ve tvém věku, který by k tobě přijel na návštěvu?
- 2 Využij informace z úvodního textu a napiš o pobytu krátkou zprávu do školního časopisu.
- 3 Vyhledej v textu *Výlet za kanál La Manche*:
 - slova přejatá. Ze kterého jazyka se dostala do češtiny?
 - přídavná jména z prvního větného celku a urči jejich druh. Vyskočuj skladební dvojici **podzimní prázdniny**. U druhého přídavného jména měkkého urči vše, co umíš. Urči druh prvního větného celku.
 - poslední souvětí a zapiš jeho vzorec.

4 Doplni i, í, y, ý.

krokodýl__ věrnost, sysl__ peří, lam__ krunýř, vos__
 zásob__, pav__ zrak, goril__ šup__ny, včel__ krk,
 velryb__ hřívá, žiraf__ s__la, lv__ slz__, hověz__ pl__
 vnutí, orl__ kůže, ps__ žihadlo, ryb__ sval__, čap__
 rozum, osl__ kvákání, žab__ zobák, želv__ bodnutí

Co je na slovních spojeních divného? Z uvedených slov utvoř vhodnější spojení.

5 Víš proč? Ke kterým podstatným jménům existují příbuzná přídavná jména měkká? Vzor: Proč mají klokani kapsy? Aby při skákání neztratili svá klokaní mláďata.

Proč mají dikobrazi ostny? Proč mají žirafy dlouhý jazyk? Proč má ptakopysk zobák? Proč mají plchové velké oči? Proč mívají stoly čtyři nohy? Proč mají okna parapety?

Vymýšlej podobné otázky a odpovědi.

6 Jste ubytovaní v anglické, německé, francouzské či jiné rodině v zahraničí. Vyberte si jedno téma, připravte si scénku a sehrajte ji. Pokud to umíte v jazyce, který se ve škole učíte, zkuste to i v něm:

- zapomněli jste si ručník,
- nevíte, kde máte druhý den sraz,
- u večere chcete požádat ještě o chléb,
- s někým jste si omylem vyměnili kufr.

7 Které údaje žáci asi vyplňovali do přihlášky k výměnnému pobytu?

8 Vyhledej ve druhém odstavci textu *Výlet za kanál La Manche* přídavná jména tvrdá. Urči u nich vše, co dokážeš.

Své odpovědi si můžete zkontrolovat v pracovním sešitě, PS 1 na str. 33.

- Co všechno společného mají tučně vyznačená slova v úvodním textu?
- Urči u přídavných jmen v následujících slovních spojeních vše, co umíš. Pokus se říct, kdy se v nich píše koncovka -í.

hladový medvěd, hladový medvěde!, s hladovým medvědem, hladoví medvědi, hladových medvědů, hladovým medvědům, hladoví medvědi!, (o) hladových medvědech, rychlý chrt, rychlí chrti, brodiví ptáci

Přídavná jména tvrdá mají v 1. p., č. j. trojí zakončení: **-ý** pro mužský rod, **-á** pro ženský rod, **-é** pro střední rod a skloňují se podle vzoru **mladý**:

číslo jednotné

	rod mužský	rod ženský	rod střední
1. p.	mladý (muž, strom)	mladá (žena)	mladé (děvče)
2. p.	mladého	mladé	mladého
3. p.	mladému	mladé	mladému
4. p.	mladého (muže) mladý (strom)	mladou	mladé
5. p.	mladý!	mladá!	mladé!
6. p.	(o) mladém	(o) mladé	(o) mladém
7. p.	mladým	mladou	mladým

číslo množné

	rod mužský	rod ženský	rod střední
1. p.	mladí (muži) mladé (stromy)	mladé (ženy)	mladá (děvčata)
2. p.	mladých	mladých	mladých
3. p.	mladým	mladým	mladým
4. p.	mladé	mladé	mladá
5. p.	mladí (muži) ! mladé (stromy)	mladé!	mladá!
6. p.	(o) mladých	(o) mladých	(o) mladých
7. p.	mladými	mladými	mladými

V koncovkách přídavných jmen tvrdých se píše **-í** jen v 1. a 5. p., č. mn., r. muž. živ., např. *mladí* muži. Na konci tvaru 7. p., č., mn. se píše **-i**, např. *(s) mladými* jezdci. Ve všech ostatních koncovkách přídavných jmen tvrdých se píše **-ý**.

9 Pracuj s přehledem skloňování přídavných jmen tvrdých.

- Ve kterých tvarech se píše **-í**?
- Které tvary jsou společné pro všechny tři rody?
- Proč jsou v mužském rodě někdy dva tvary?

Přídavná jména tvrdá mohou mít ještě tzv. **jmenné tvary**, např. *Jonáš byl **zdráv**, Karla byla **zdráva**, dítě bylo **zdrávo***. Přídavné jméno **rád(-a, -o)** má pouze jmenné tvary.

10 Jak se chová člověk...

přívětivý, hrdý, neoblomný, skromný, vznětlivý, svědomitý, lakomý, milý, neústupný, pravdomluvný, obětavý, nevděčný, drzý

■ Vyber přídavná jména, která popisují více tvých kamarádů (kamarádek).
Dokonči a napiš věty: Alespoň dva hoši jsou _____. Alespoň dvě dívky jsou _____.
Alespoň dvě děvčata jsou _____.

■ < Vymysli krátký příběh potvrzující vlastnost, kterou si vybereš.

■ Jaký je kolektiv vaší třídy? Pište co nejvíce přídavných jmen.

11 Dopln koncovky přídavných jmen.

Na výletě jsme poznali mnoho nov__ch míst. Měli jsme dokonal__ program.
Seznámili jsme se s mil__m__ obyvatel___. Procházeli jsme se v rozsáhl__ch
parcích. Hledali jsme údaje na internetov__ch stránkách. Dozvěděli jsme se něco
i o minul__ch stoletích. Stravovali jsme se v mal__ch podnicích. Hovořili s námi
neznám__ lidé. Londýnem nás provázel sympatický
zrzav__ průvodce. Přivezli jsme si několik typických
i neobvykl__ch suvenýrů.

■ Které sloveso je v jiné osobě než ostatní?

Popište, jak byste hledali
informace o místě v zahra-
ničí, kam byste se chystali
cestovat.

12 Dopln i, í, y, ý.

slep__čí i ryb__ polévka, hověz__ v__var s nudlem__ a játrov__m__
knedl__čky, m__sl__vecký guláš, vepřov__ nářez s mrkv__, hus__ pečínka,
holub__ vejce, česnekov__ salám, bramborov__ salát, knedl__ky se zel__m,
rýžov__ záv__tek, květákov__ nákyp se sýrov__m krémem,
krokety s rajčatov__m protlakem, buchty se švestkov__m__
povidl__, p__škotové řez__, malinov__ dort, borůvkov__
nebo zmrzlinov__ pohár, citronov__ nápoj, jahodov__
s__rup, čerstv__ zázvor, < prav__ včel__ med

13 Oprav a zopakuj si psaní méně používaných písmen.

emil, felix, ilona, gizela, xenie, gabriela, eduard, hugo, emílie, alexandra,
evženie, filip, waldemar, edita, maxmilián, quido, ferdinand, gita, alois, ilja,
eliáš, ignác, gustav, evelína, otakar, irma, kryštof, eliška, erik, xaver, yvona

Brusel

Cestou domů jsme se zastavili v Bruselu, hlavním městě Belgie. Je sídlem NATO a hlavních institucí Evropské unie s mnoha mezinárodními úřady. Proto není divu, že čtvrtinu obyvatel tvoří cizinci.

Centrum města je poměrně malé a dá se obejít pěšky. Náměstí Grand Place s gotickou radnicí bývá považováno za jedno z nejpůsobivějších na světě.

K místům navštěvovaným turisty patří bronzová socha malého chlapce

i Atomium, symbol světové výstavy z roku 1958. Skládá se z devíti koulí, z nichž je šest zpřístupněno veřejnosti.

Nezapomenutelným zážitkem pro nás bylo muzeum komiksů. Odpočinuli jsme si v Mini-Europe parku. Zde jsme viděli více než tři sta modelů významných evropských staveb.

Instituce je ústav nebo orgán – kulturní, vědecký, poradní, např. Evropský parlament. **Grand Place** [grant plejs] = Velké náměstí, **Mini-Europe park** [miny-jurop] = Malá Evropa. **Atomium** má podobu atomu železa.

Vysvětli, co je **NATO** a **Evropská unie**. Je Česká republika členem těchto organizací?

14 V prvním odstavci textu nahoře si vyber po jednom přídavném jménu měkkém a tvrdém a vyskoňuj je i s uvedenými podstatnými jmény.

15 Vymýšlej přídavná jména vhodná k fotografiím. Urči jejich druh. Vzor: nejvyšší, kovová, zajímavá.

Eiffelova [ajfelova] i [efe-lova].

Vyber si jednu stavbu a popiš ji. Nezapomeň na osnovu.

16 Urči slovní druh vyznačených slov. Zdůvodni pravopis koncovek.

Dávali vinu **Jardovi**. **Jardovi** kamarádi odešli. Vyvenčil **strýčkovi** oba psy. **Strýčkovi** psi pronikavě štěkají. Přines **bratrovi** učebnice. **Bratrovy** učebnice jsou roztrhané. Rád poslouchám **Smetanovy** opery. O **Smetanovi** se učíme ve škole. Posílám **Alešovi** pozdrav. **Alešovy** pozdravy nás vždy potěší.

➤ Urči druh přídavných jmen z předchozího cvičení. Jedno přídavné jméno si vyber a pokus se ho i s podstatným jménem vyskoňovat.

Přídavná jména přivlastňovací jsou tvořena od podstatných jmen mužského rodu, např. *bratr – bratrův* (-a, -o), nebo ženského rodu, např. *Jana – Janin* (-a, -o).

V 1. pádě čísla jednotného mají trojí zakončení: **-ův, -ova, -ovo; -in, -ina, -ino**. Skloňují se podle vzorů **otcův, matčin**.

číslo jednotné

	rod mužský	rod ženský	rod střední
1. p.	otcův, matčin (strýc, dům)	otcova, matčina (teta)	otcovo, matčino (štěně)
2. p.	otcova, matčina	otcovy, matčiny	otcova, matčina
3. p.	otcovu, matčinu	otcově, matčině	otcovu, matčinu
4. p.	otcova, matčina (strýce) otcův, matčin (dům)	otcovu, matčinu	otcovo, matčino
5. p.	otcův, matčin!	otcova, matčina!	otcovo, matčino!
6. p.	(o) otcově, -u, matčině, -u	(o) otcově, matčině, matčině, -u	(o) otcově, -u, matčině, -u
7. p.	otcovým, matčiným	otcovou, matčinou	otcovým, matčiným

číslo množné

	rod mužský	rod ženský	rod střední
1. p.	otcovi, matčini (strýcové) otcovy, matčiny (domy)	otcovy, matčiny (tety)	otcova, matčina (štěňata)
2. p.	otcových, matčiných	otcových, matčiných	otcových, matčiných
3. p.	otcovým, matčiným	otcovým, matčiným	otcovým, matčiným
4. p.	otcovy, matčiny	otcovy, matčiny	otcova, matčina
5. p.	otcovi, matčini (strýcové)! otcovy, matčiny (domy)!	otcovy, matčiny (tety)!	otcova, matčina (štěňata)!
6. p.	(o) otcových, (o) matčiných	(o) otcových, (o) matčiných	(o) otcových, (o) matčiných
7. p.	otcovými, matčinými	otcovými, matčinými	otcovými, matčinými

Jako u přídavných jmen tvrdých: V koncovkách přídavných jmen přivlastňovacích se píše **i, í** jen v 1. a 5. p., č. mn., r. muž. životného, např. *sousedovi synové*, a na konci tvarů 7. p., č. mn., např. *sousedovými syny*. V ostatních koncovkách se píše **y, ý**.

17 Doplň koncovky přídavných jmen. Potřebuješ-li, použij přehled.

- a) Jakubov__ přátelé, Karlov__ bratři, žákov__ sešity, Mirkov__ neúspěchy,
Tondov__ auta, Vaškov__ sousedi, hercov__ výkony, Emilov__ hračky,
Jirkov__ kamarádi, Karlíkov__ prosby, Procházkov__ děti
- b) Krokov__ dcery, Janáčkov__ opery, Hrubínov__ verše, Alšov__ kresby,
Dvořákov__ skladby, Mánesov__ obrazy, Erbenov__ balady, Trnkov__ loutky

18 Doplň do vět správné tvary přídavných jmen.

Všiml jsem si (policistův) údivu. Řidič pustil (zmoklý) cestující do autobusu. (Ospalý) dítě si přineslo (oblíbený) hračku. (Laskavý) babičky vyprávějí (malý) dětem (krásný) pohádky. Zvěrolékař přivezl (lachtaní) mláďatům do (zoologický) zahrady (účinný) léky. Maminka chystá (babiččin) specialitu, (nadívaný) krocana s (čerstvý) pomeranči. Četl jsi (Kahounův) knihu *Moucha roku*? V (jazykový) kurzech se učí (cizí) jazyky, češtinu pro (přistěhovalý) cizince vyučují (český) učitelé. Poznali jsme (otcův) (starší) kamarády.

Urči pád, číslo a rod přídavných jmen.

19 Přiřaď k podstatným jménům přídavná jména, která jsou antonymy.

Vzor: *talíř je čistý, nebo špinavý*

starosta, tarif, panovník, paprika, strašidlo, pověst, zpívání, hranice

Převed' vytvořená spojení do množného čísla. Některá z nich užij ve větách se slovesy v minulém čase. Odůvodni koncovky slovesných tvarů.

Která z podstatných jmen jsou přejatá?

20 Vyhledej na každém řádku chybně zapsané slovo, a napiš ho správně.

- skřivaní, havraní, výkoný, raný, tulení (3)
- bezzubý, rozzlobený, rozžuřený, rozzbítý (1)
- sjel, spadl, svázat, spívat, sfouknout (5)
- oběd, oběl, oběžnice, bělidlo, oběh, oběť (3)
- skromě, rozuměl, mělčina, tamější, město (2)
- ústa, úl, kúlna, trojúhelník, túra, zúčastnit se (5)

V každém zapsaném slově zakroužkuj písmeno, jehož pořadí je určeno v závorce. Z písmen slož slovo.

21 Doplně i, í, y, ý.

- a) mezi orl__ a jestřáb__, černí pardál__, pro hl__dací ps__, slyšet tokat tetřev__, mouční červ__, lov na lv__, vznosní páv__, plaché goril__, film__ o duhov__ch pstruz__ch, za drav__m__ šídl__, rychl__ pštros__, mezi bílým__ slepicem__, o vyhynul__ch živočiších, před jedovatým__ zmijem__
- b) mezi korálov__m__strov__, vířiv__ tanec, projít křivolakým__ uličkam__, o lidov__ch zvycích, z ryz__ho stříbra, mluvit ciz__ řečí, laskav__ lidé, v tmav__ch ulicích, žízniv__ turisté, trvanliv__ salám, se znám__m__ lidm__, poctiv__ nálezce, vesel__ průvodce, bleskurychl__ výklad
- c) Viděl běžící pštros__ i hnízdo pštros__ch vajec. Pásl tři koz__ a jedl koz__ sýr. Chytil ryb__, aby získal ryb__ šupiny. Pěstuje včel__, protože má rád včel__ med. Kdo má ps__, mívá doma ps__ chlup__. Přišli Tondov__ spolužáci, aby přinesli Tondov__ všechny sešity.

22 Uspořádej slovní spojení do skupin podle jejich pádu. Urči číslo, rod a druh přídavných jmen a porovnej jejich koncovky.

sebevědom__ lidé, o nov__ch vynálezech,
králov__ rádci, s Jirkov__m__ bratry,
hotov__ výkresy, na malířov__ch obrazech,
vesel__m__ přáteli,
pilotov__ přístroje

Které významné malíře
a jejich díla znáte?

23 Doplně koncovky slovesných tvarů.

figurky se ztratil__, okapy spadl__, houslisté hrál__, tramvaje odjel__,
dobrodruzi cestoval__, ústřižky se rozsypal__, citrony zplesnivěl__, gepardi
lovil__, tkaničky se zamotal__, názory se lišil__, zástupci vyhlašoval__

24 Diktát.

Návštěvy cizích zemí i výměnné pobyty jsou velmi oblíbené. Poznáme neznámá města, přírodní krásy i země. Procvičíme si jazyky a poznáme tamější zvyky. Zavítáme na výstavy a zhlédneme cenné předměty i neobvyklé památky. Pan učitel říká: „Kdo rád cestuje, objeví celičský svět.“